

**SESIUNEA ȘTIINȚIFICĂ DEDICATĂ CELUI DE-AL XII-LEA CONGRES
AL PARTIDULUI COMUNIST ROMÂN**
— București, 25—26 octombrie 1979 —

În perioada 25—26 octombrie 1979 s-au desfășurat în București lucrările sesiunii științifice organizată de Academia „Ștefan Gheorghiu” în cîmtea Congresului al XII-lea al Partidului Comunist Român. Au participat cu comunicări sau cu intervenții cadre didactice și cercetători, activiști de partid, doctoranzi, studenți și cursanți. Desfășurindu-se în plen și în cadrul a patru secțiuni, sesiunea a evidențiat activitatea desfășurată de către P.C.R., personal de către tovarășul Nicolae Ceaușescu, în direcția desăvîrșirii procesului edificării societății sociale multilateral dezvoltate în țara noastră, pentru optimizarea întregii activități economico-sociale interne, pentru soluționarea — în interesul tuturor popoarelor — a mariorilor probleme ale contemporaneității, pentru asigurarea unui climat de pace și securitate în întreaga lume.

Totodată, lucrările sesiunii au subliniat contribuția originală a tovarășului Nicolae Ceaușescu la imbogățirea teoriei și practicii construcției socialiste, evidentând amplitudinea, profunzimea ideilor și tezelor teoretice elaborate de secretarul general al partidului cu privire la procesele societății noastre și la căile de întărire a solidarității tuturor forțelor politice revoluționare, democratice și anti-imperialiste.

S-a evidențiat, în același timp, faptul că documentele Congresului al XII-lea al P.C.R. — care au ilustrat în modul cel mai deplin cu putință capacitatea partidului de a aplica și dezvolta în mod creator tezele socialismului științific la condițiile proprii țării noastre, ale epocii contemporane — constituie o nouă confirmare a justei și caracterului profund științific ale politicii interne și externe a partidului nostru, ale strategiei și tacticii sale în domeniul construcției sociale și comuniste.

În deschiderea dezbatерilor a luat cuvîntul Leonuț Răduț — președintele Consiliului de conducere și rector al Academiei „Ștefan Gheorghiu” — care a prezentat comunicarea *Documentele P.C.R. — expresie a concepției partidului, a tovarășului Nicolae Ceaușescu ca privire la continuitatea procesului revoluționar, evidențiind rolul esențial al documentelor Congresului al XII-lea la fundamentarea*

directiilor de dezvoltare ale țării noastre. Arătind că aceste documente, elaborate sub îndrumarea și cu contribuția nemijlocită a secretarului general al partidului, prefigurăază cu claritate progresele de viitor ale poporului nostru, vorbitorul a subliniat inestimabila valoare teoretică și practică a activității P.C.R. în frunte cu tovarășul Nicolae Ceaușescu, spiritul prospectiv al tezelor Congresului al XII-lea și adeziunea lor unanimă în rîndul maselor largi de oameni ai muncii.

În ședința plenară au mai fost prezentate următoarele comunicări: *Perfecționarea stilului de muncă — factor determinant în exercitarea rolului conducerii al organizațiilor de partid* (Bratu Păun, Mihai Chioreanu), *Crescerea eficienței — problemă centrală a activității economico-sociale* (Ion Beiu, Mihai Dumitrescu) și *Activitatea politico-ideologică și de formare a consiliului socialist* (Constantin Vlad, Mihaila Vlăscianu, Axinte Tolea, Rodica Boda), care, pe baza unor cercetări de teren efectuate în organizațiile de partid dintr-o serie de unități economice, au evidențiat multiple aspecte ale eficienței muncii politice și activității de propagandă în sectorul industrial, ale legăturii dintre activitatea politică, cea economico-socială și sistemul autoconducerei muncitorești.

În continuare, lucrările sesiunii s-au desfășurat în secțiuni:

Sectiunea Probleme ale conducerii științifice a societății, ale exercitării rolului conducerii al partidului s-a axat, în principal, pe dezbaterea următoarelor teme: contribuția originală a tovarășului Nicolae Ceaușescu la imbogățirea teoriei și practicii construcției sociale în țara noastră (Sergiu Tamas, Ion Bold, *Contribuția tovarășului Nicolae Ceaușescu la fundamentarea științei conducerii societății sociale, a rolului conducerător al partidului în condițiile societății sociale multilateral dezvoltate*), noile dimensiuni ale activității de partid și condaceri politice în etapa actuală (Ion Sînnîiceanu, Mihail Cîlm, *Dimensiunile social-politice ale conducerii în profil teritorial*; Ene Florea, *Nouă eadică în activitatea de partid*; Ovidiu Trăsnea, *Stil în politică și cultură politică*; Dumitru Joșta, Dan Gheciu, *Perfecționarea activității organelor cu dublă natură, de partid*

și de stat la nivel județean; Gheorghe Marinică, Nicolae Ronau, Gheorghe Spineanu, Gheorghe Nica, Conducerea activității politico-ideologice în profil teritorial; Ion Moceanu, Implicațiile schimbărilor în structura socioprofesională pentru conducerea în profil teritorial; Mihai Georgescu, Conducerea unitară de către organele și organizațiile de partid a întregii activități politice și economico-sociale din mările platforme industriale), nouă calitate a constiinței politice și perfecționarea nuncii politico-educative (Constantin Călin, Ilie Cojocnescu, Dimensiunile etice ale activității și comportamentul cadrelor de conducere; Grigore Beldean, Activitatea politico-ideologică și cultural-educativă de masă în procesul formării și dezvoltării constiinței sociale a jădărimii; Constantin Stanca, Opinia publică în sistemul democratice socialiste; Cristina Luca, Perfecționarea procesului instrucțiv-educativ în școală). Legat de acest ultim aspect dezbatut au fost prezentate mai multe comunicări dedicate rolului formativ-politic al presel (Nestor Ignat, George Ionescu – Teodor Brates, Dan Frunzelă – Victor Vișinescu, Valeriu Negru – Elena Ionescu, Constantin Amaritei, Nicolau Betwanger). O importantă deosebită a fost acordată, în cadrul acestei secțiuni, discuțiilor principalelor trăsături politice ale autoconducerii muncitorești (Ion Iordăchel, Petre Cristea – Ioan Mărginean – Ctin. Mustăcăilă, Mihai Chlorean – Eugen Glodeanu, Egon Raupenstrauß, Haralambie Ene, Alexandru Koncz).

Secțiunea *Socialism științific – științe politice – relații internaționale* a reunit o serie de comunicări dedicate prioritar dezbatării problemelor strategiei construcției sociale (Ioan Ceterchi, Constantin Vlad, Marin Neagu, Dezvoltarea orientării social-politice din R.S.R. în opera președintelui Nicolae Ceaușescu; Dumitru Gemenel, Conceptul de revoluție în gîndirea social-politică a tovarășului Nicolae Ceaușescu; Marin Voiculescu, Manea Băbut, Evoluția sistemului padis în procesul fâuririi societății sociale multilateral dezvoltate și al trecerii la comunism) și ale raportului național-Internățional (Aurelian Moise, Concepția P.C.R. cu privire la corelația dintre național și internațional, în dezvoltarea societății; Alexandru Lemneanu, P.C.R. – militant consecvent pentru unitatea forțelor revoluționare, antiimperialiste; Victor Duculescu, Suveranitatea în confruntările de idei pe plan internațional; Mircea Nicolaescu, Petre Tănase, Concepția președintelui Nicolae Ceaușescu despre noua ordine economică și politică internațională). Un grup de comunicări a abordat principiile de bază ale politicii P.C.R. în domeniul politică națională (Elena Florea, Marin Nedelea, Ladislau Lörincz), în timp ce o serie de alte comunicări au fost dedicate evoluției principalelor aspecte ale suveranității și cooperării pașnice dintre state (Leon Talpă,

Vasile Șandru, Victor Duculescu, Dorin Rusu, Sergiu Verona, Traian Caracuță, Nicolae Călină, Ion Dateu, Ilie Seliuc). A fost dezbatută, totodată, contribuția ţării noastre la elaborarea și instaurarea noilor principii și relații dintre state (Gheorghe Ploieșteanu, Constantin Băiașu) în raport cu criteriile de bază ale democratizării vieții internaționale (Nicolae Călină, Gh. Stoian, V. Urani).

Ocupindu-se de principalele fenomene și procese sociale în perioada actuală, de confruntările de idei din lumea contemporană în raport cu necesitățile de evaluare a schimbării și transformării structurilor sociale și politice, Secțiunea *Filosofie-sociologie-istorie* a analizat direcțiile și căile de manifestare a progresului istoric în epoca contemporană (Constantin Borceanu, Mihai Păstrăgu, Probleme de dezvoltării dialectice materialiste în condițiile etapei actuale de dezvoltare a societății românești; Afiliu Ganci, Ion Popa, Dialectica afirmării omului în procesul edificării societății sociale multilateral dezvoltate; Petru Pinzaru, Legi sociale obiective și activitatea umană conștientă; Viorel Popescu, Legitatea socială și acțiunea umană în procesul edificării societății sociale multilateral dezvoltate; Constantin Vasile, Coordonate axiologice ale progresului moral în condițiile socialismului; Romulus Chirita, Aspecte ale dialecticii dezvoltării constiinței sociale), abordând principalele perspective teoretice și concepții asupra evoluției vieții sociale (Constantin Popovici, Controverse actuale privind revoluția tehnică-științifică; Victor Duculescu, Umanismul revoluționar și drepturile omului. Critica teoriilor burgheze despre drepturile omului; Tiberiu Hegyi, Confruntări de idei în gîndirea sociologică și politică contemporană cu privire la criteriile de definire a claselor sociale; Ion Florea, De la „noua filozofie” la „noua dreaptă”; Ștefan Trifănescu, Tendințe în confruntările de idei privind unele fenomene economice și sociale actuale ale capitalismului contemporan; Septimiu Chelcea, Confruntări de idei în gîndirea sociologică contemporană. Critica sociobiologiei; Nicolae Lotreanu, Confruntări de idei actuale în jurul noțiunilor „diferențe biologice” și „inegalitatea socială”).

Un loc aparte a fost atribuit prezentării datelor unor cercetări sociologice aplicative desfășurate asupra unor procese sociale de amplitudine din țara noastră: evoluția urbanizării și industrializării (Nicolae Soare, Tudor Costache), dinamica structurilor socio-professionale (Ion Gaue – Gheorghe Bărbulescu – Maria Tudose, Ecaterina Untch, Maria Drăgan, Ioan Velea).

Pînă la urmă, printre cele abordate s-au numărat cele privind dezalienarea religioasă și educația materialist-științifică (Ana Bălașă, Petru

Berar, Vasile Asănașescu, Silviu Tecșa) și cele cu privire la conținutul istoric al unor procese privind edificarea socialismului în R.S.R. (Nicolae Petreanu, Constantin Moșcanu, Ștefan Lache, Gheorghe Sbirnă, Damian Hurezeanu).

Ultima secțiune, *Economie – organizarea și conducerea unităților economice*, a dezbatut o serie de probleme actuale ale eficienței economice și creșterii productivității muncii în unitățile industriale (Marin Popescu, Victoria Pugna, Florin Balaure, Gheorghe Șicolan, Gheorghita Dina, Stelian Iordache), relația între organizare, conducere, tehnologie (Jan Beiu – Nicolae Bogdan, Dimitrie Mintulescu, Victor Măgu, Ion Andone), aspectele utilizării eficiente a potențialului unităților economice (Mihai Colouș – Jan Beiu – Nicolae Ioanescu – Eugen Bontea, Mihai Anastasescu, Mihai Dumitrescu, Ion Tomescu, Nicolae Mihăilescu, Ion Stanciu, Aurel Dragomir, Erwin Hutira, Ion Tomescu), modelele și metodele informatici în conducerea producției industriale (Paul Constantinescu – Viorel Sorociu – Emil Stan, Guțu Stelian, Eduard Rădăceanu, Crisan Davidescu, Dan Varkas – Eniko Domokos, Teodor Lorent, Dana Oniceanu – Jan Tăpoi, E. Niculescu Mizil, Ion Marcoșan – Ion, Constantin) și a proceselor agricole (Ion Teșu Vasile Bărbulescu, Victor Hălmăjan, George Pieșoianu, Nicolae Velicu – Eugen Popescu,

Petre Avramoaie, Isidor Negrea, Despina Ogezeanu).

Ultimul aspect dezbatut de participanți în cadrul acestei secțiuni s-a referit la diferitele forme ale metodologiei economico-financiare (Nicolae Mihăilescu – Maria Munteanu, Ion Unguru, Silvia Drăgănescu, Radu Lungu, Florea Ion, Spiridonla Crăiește, Ion Subșirelu, C. M. Drăgan, Ioan Stroia, Ionel Dumbravă, Ștefan Turcu, Petre Orănescu – Rusallă Isac) și ale tendințelor actuale ale pieții economice financiare internaționale (Virgil Paseu, Constantin Moisuc, Paul Ștefănescu – Constantin Moisuc-Elena Getină – Maria Sevorșov, Ion Mihalache, Constantin Mecu, Grigore Botoi, Tudorel Postolache, Victor Axenciu).

Prilejând o analiză cuprinzătoare a principalelor fenomene și procese sociale naționale și internaționale, ca și o evaluare complexă a principalelor rezultate obținute în activitatea de cercetare științifică, teoretică și aplicativă de către cadrele didactice, cercetători, studenți și cursanți academiei, în strinsă colaborare cu activiștii de partid și cu cadrele de conducere ale unor unități și instituții economice, social-politice și ideologice, sesiunea a exprimat, totodată, adezunea deplină a participantilor la prevederile Congresului al XII-lea al partidului și angajamentul lor de a contribui plenar la aplicarea lor concretă în viață.

PARTICIPAREA TINERETULUI LA ÎNFĂPTUIREA OBIECTIVELOR CINCINALULUI REVOLUȚIEI ȘTIINȚIFICO-TEHNICE – SESIUNE DE COMUNICĂRI Petroșani, 5–6 octombrie 1979

În zilele de 5–6 octombrie 1979, s-a desfășurat la Institutul de mine Petroșani sesiunea de comunicări științifice *Participarea tineretului la înfăptuirea obiectivelor cincinalului revoluției științifico-tehnice*. Organizată de Comitetul municipal U.T.C., filiala Petroșani a Centrului de cercetări pentru problemele tineretului, în colaborare cu Catedra de științe sociale a Institutului de Mine Petroșani, sesiunea de comunicări a constituit o manifestare științifică de înaltă înțintă, prilej al unei dezbateri fructuoase și al unui schimb util de experiență asupra problemelor majore ale educării și formării tineriei generații pentru muncă și viață, evidențiind noi căi de atragere, în viitor, a tineretului la întreaga activitate ce se desfășoară sub conducerea par-

tidului pentru înfăptuirea societății sociale multilaterale dezvoltate.

La sesiune au participat oameni de știință, cultură și artă, cercetători, activiști de partid și ai organizațiilor de masă și obștești, oameni ai muncii din unitățile miniere ale Vâii Jiului, cadre didactice, studenți, elevi.

Lucrările sesiunii au fost deschise de Nicolae Ilaneș, secretar al Comitetului municipal de partid, care s-a referit în cuvântul său la perspectivele de dezvoltare ale Vâii Jiului, în lumina sarcinilor și a prețioaselor indicații pe care secretarul general al partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu, le-a trasat hărnicului detașament al minelor, subliniind necesitatea continuă modernizări a industriei miniere, a adoptării unor soluții tehnologice în care

Știința și tehnica nouă să aibă un rol hotăritor. Participanții la sesiune au fost salutați de: Doina Slocoie, secretar al Comitetului județean U.T.C. Hunedoara; prof. univ. dr. Dumitru Fodor, rectorul Institutului de Mine Petroșani. În ședința plenară, prof. univ. dr. Ovidiu Bădina, de la Academia „Ștefan Gheorghiu”, a prezentat comunicarea *Probleme ale orientării profesionale și integrării tineretului în muncă și viață și factorii care concură la soluționarea lor.*

Lucrările simpozionului s-au încheiat printr-o ședință în care tovarășul Vladimir Marin, directorul Centrului de cercetări pentru problemele tineretului, a reliefat rolul cercetării științifice în optimizarea procesului de participare a tineretului la întreaga viață socială, subliniind principalele exigențe care stau, în etapa actuală, în fața cercetării tinerelor generații.

În cele peste 50 de comunicări susținute în cele două secțiuni, de cadre didactice din învățământul superior și mediu, cercetători, activiști, muncitori, studenți, ingineri, sociologii, psihologi din București, Cluj-Napoca, Iași, Brașov, Slatina, Slobozia, Deva, Petroșani a fost abordată o gamă largă de probleme teoretice și practice, susținindu-se concluzii și soluții realiste, interesante.

Pentru a crea o imagine de ansamblu asupra problematicii dezbatute pe secțiuni, redăm din temele mai importante abordate. Astfel, în secțiunea *Educație-conștiință* au fost prezentate temele: *forme și metode ale muncii de dezvoltare a conștiinței politice a tineretului* (Aurel Suciu, lector univ., Institutul de Mine Petroșani); *forme și metode în educația materialist-științifică a tineretului* (Aurel Suciu, Ioan Uifălean, Tiberiu Gagyi, Institutul de Mine Petroșani); *rolul familiilor în orientarea școlară și profesională, factori motivationali ai alegerii profesiunii* (Mihai Toader, Vasile Burtea, C.G.P.T.-Filiala Brașov); *influența progresului tehnic asupra formării profesionale a tineretului din unitățile miniere* (Florian Iovan, lector univ. — Institutul de Mine Petroșani); *eficiența practiciei integrate în cercetare-protecțare a studenților din ani îV—V* (conf. univ. dr. Septimiu Krausz — Institutul de Mine Petroșani); *relațiile familiei tinere cu familiile de origine* (Valerian Prodanicu, sociolog — Spitalul municipal Petroșani); *orientarea școlară între motivație întrinsecă și conformism* (asist. univ. Gabriel Cristescu — Institutul de Mine Petroșani); *muncă și ideal la studenții mineri* (Rodica Filip, Elena Romoșan, Ana Romoșan, Sorin Radu, studenți — Institutul de Mine Petroșani); *relația tineret, mijloacele mass-media și educația* (Ioan Uifălean, Adrian Pop, Tudor Cătană, Margareta Cătană — Filiala Petroșani a C.G.P.T.); *lecțiile în muzeul contemporan* — mijloc important de educare patriotică a tineretului (lect. univ. Ion Popogaru — Institutul de Mine Petroșani).

Lucrările secțiunii *Integrează-participare* s-au centrat pe dezbaterea unor probleme de muncă și viață ale tinerilor, probleme de o mare importanță pentru participarea tinerilor la întreaga activitate economico-socială: *impliniri și năzuințe la tineretul minier* (Nicolae Vlad, prim-secretar al Comitetului municipal U.T.C. — Petroșani); *tineretul și satisfacția muncii industriale* (Viorel Papeză, Academia „Ștefan Gheorghiu”); *metode de stimulare a creativității la linăra generație* (conf. univ. dr. Ion Moraru, Institutul Politehnic București); *cerințe ale educării multilaterală a tineretului universitar* (conf. univ. dr. Aurel Pop, Institutul de Mine Petroșani); *orientare națională și mod de viață la tinerii din ramurile cu deficit de forță de muncă* (Cătălin Mamali, dr. cercetător științific — C.G.P.T.); *modele și atitudini față de muncă la tineretul industrial* (Constantin Rămureanu — Filiala Ialomița a C.G.P.T.); *posibilitățile utilizării în minerit a populației feminine cu pregătire superioară* (conf. univ. dr. Septimiu Krausz — Institutul de Mine Petroșani); *primirea noilor incadrați, factor al stabilizării și performanței profesionale a tinerilor de la exploataările miniere* (Ioan Uifălean, Adrian Pop — Filiala Petroșani a C.G.P.T.); *probleme ale integrării socioprofessionale a tineretului în unitățile miniere din Valea Jiului* (Aurel Pop, Florian Iovan, Ioan Uifălean, Adrian Pop, Tiberiu Gagyi, Lucreția Ionescu — Institutul de Mine Petroșani); *factori stabilizatori în procesul integrării în muncă a personalului muncitor nou închiriat în unitățile miniere din Valea Jiului* (David Maniu, Ioan Pirvulescu, Ion Rădulescu, Ligia Rizea, cercetători științifici — I.C.P.M.C. Petroșani); *participarea tineretului la autoconducerea muncitorescă* (Aurel Birlea, Academia „Ștefan Gheorghiu”, Emil Pieimus, Filiala Slatina a C.G.P.T.); *autoconducerea și partciparea tineretului în industria minieră; realizare și autorealizare* (asist. univ. Ioan Uifălean — Institutul de Mine Petroșani).

Prin comunicările prezentate și prin discuțiile purtate au fost formulate sugestii și propuneri menite să contribuie, pe de o parte, la impulsionarea cercetării științifice a problematicii tineretului, iar pe de altă parte, la optimizarea activității organizațiilor U.T.C., a tuturor factorilor angrenați în munca cu tineretul, pentru educarea și formarea tinerelor generații, pentru participarea acestora cu mai mare eficiență la întreaga operă de edificare a socialismului și comunismului în România.

Elementul central de referință pe parcursul dezbatelerilor l-a constituit vizionarea

dialectică, larg cuprinzătoare cu privire la temă generalie exprimată în documentele partidului nostru. În operele tovarășului Nicolae Ceaușescu,

Problematica dezbatută cu această ocazie a imbinat, în mod armonios, comunicarea teoretică cu cea practică, realizată în echipe complexe, pe probleme cu care se confruntă

produția și oamenii din Valea Jiului și în alte centre din țară, constituind astfel un valoros schimb de opinii.

asist. univ. Ion Uifălean
secretar științific al Centrului de cercetări
pentru problemele timereturului — Filiala
Petroșani

INVĂȚĂMÎNTUL SUPERIOR ȘI EXIGENȚELE UNEI NOI CALITĂȚI

— Sesiune științifică, Sibiu, 26—27 octombrie 1979 —

În zilele de 26—27 octombrie 1979 s-au desfășurat la Sibiu lucrările sesiunii științifice dedicată Congresului al XII-lea al P.C.R. și aniversării a 10 ani de activitate a Institutului de învățămînt superior din localitate. Lucrările sesiunii, care s-au bucurat de o bună organizare, au reunit numeroși participanți — cadre didactice, cercetători, activiști de partid și de stat, studenți — din majoritatea centrelor universitare din țară.

Deschizând dezbatările sesiunii, prof. dr. Grațian Stăiu — rectorul institutului — s-a referit la tradițiile istorice ale învățămîntului săbian și a subliniat, în acest sens, legăturile stabилite între *Alma Mater Napocensis* — străveche vatră de cultură românească — și institutul din Sibiu. Luind cuvîntul în continuare, Elena Pleau — secretar al Comitetului județean P.C.R. Sibiu — a evidențiat o serie de realizări cu care municipiul Sibiu întîmpină cel de-al XII-lea Congres al P.C.R. și a prezentat, totodată, preocuparea organelor locale de partid și de stat pentru creșterea bazei tehnico-materiale a institutului, pentru optimizarea raportului între învățămînt, cercetare și producție. A urmat, apoi, salutul adresat de reprezentanții diferitelor instituții de învățămînt superior din țară (prof. univ. dr. Tiberiu Nicola — Craiova, prof. univ. dr. Trofim Hăgan — Cluj-Napoca, prof. univ. dr. G. I. Tohanișescu — Timișoara, lect. univ. Stefan Sonea — Cluj-Napoca, asist. univ. Ion Uifălean — Petroșani) și s-a dat citire altor mesaje (din Iași, București, Suceava etc.) adresate Institutului de învățămînt superior din Sibiu cu prilejul aniversării a 10 ani de activitate.

Referindu-se la înființarea universității din Cluj-Napoca și la rolul ei în dezvoltarea științei și culturii românești, la trecutul învățămîntului săbian și la realizările acestuia, acad. Stefan Pascu (Universitatea „Babeș-Bolyai” — Cluj-Napoca), conf. dr. Teodor Pavel și conf. dr. Marin Panait (Institutul de

invățămînt superior Sibiu) au rememorat momente istorice din activitatea universitară și au pus în lumină vechile tradiții ale culturii transilvănene.

În continuare, lucrările sesiunii s-au desfășurat în cadrul a 12 secțiuni, care au acoperit o gamă tematică extensă de largă (istorie, filozofie-socialism științific-sociologie, pedagogie-psihologie-metodică, limbă și literatura română, limbă și literatura germană, limbă și literatura engleză, drept, științe economice, tehnologie, tehnologia construcțiilor de mașini, mecanică, mecanică aplicată).

Circunscrise dezbateri unor aspecte de actualitate legate de calitatea vieții, de ridicarea continuă a nivelului acestora în țară noastră. Lucrările secțiunii *Filosofie-socialism științific-sociologie* au reunit o serie de comunicări cuprinzînd următoarele probleme tematice :

1. *Contribuția P.C.R. la ridicarea calității vieții în fața noastră*: prof. univ. dr. Nicolae Todericiu, asist. univ. Tăran-Moroșan — Sibiu (*Poziția P.C.R. de creștere necontenită a calității vieții. Activitatea secretului general al partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu, simbol al luptei pentru ridicarea continuă a calității vieții înfregului popor*); conf. dr. Dumitru Piechiu — Iași (*Formarea omului nou. Iată o esențială a construcției socialiste românești*); asist. univ. Neculai Bobică, asist. univ. Dorn Tompea — Iași (*Condiția umană în perspectiva slăiririi societății socialistă multilateral dezvoltate*); asist. univ. Tiberiu Căgi — Petroșani (*Noua lege a învățămîntului — expresie a creșterii calității vieții*).

2. *Implicațiile procesului de ridicare continuă a nivelului calității vieții asupra personalității și condițiilor umane*: prof. univ. dr. Petru Pânzaru — București (*Trebuiențele și condiția umană în societatea socialistă multilateral dezvoltată*); cercet. st. Florica Vasiliu — Sibiu (*Participarea — condiție a calității vieții*); cercet. st. Nadia Kertesz-Badrus —

Sibiu (*Problematica nevoilor în perspectiva îmbunătățirii calității vieții*); cercet. șt. Maria Larionescu, cercet. șt. Alice Popaea — București (*Dezvoltarea personalității umane — dimensiune a calității vieții*); cercet. șt. Gîna Stoilescu — București (*Noua calitate a participării la cultură în fața noastră în etapa actuală*); asist. univ. Gabriel Cristescu — Petroșani (*Aspecte morale ale conceptului de calitate a vieții*); conf. univ. dr. Ion Ciurea — Cluj-Napoca (*Conștiința politică și calitatea vieții*); conf. dr. Ioan Humă — Iași (*Conștiință, participare și repartiție socială*); conf. dr. Dumitru Pichiu — Iași (*Dimensiuni ale procesului de omogenizare socială*); asist. univ. Dumitru Borțun — Brașov (*Omogenizarea socială și noua calitate a vieții*); prof. univ. dr. Tiberiu Nicola, prof. univ. dr. Nicolae Novac — Craiova (*Umanismul și revoluția științifică-tehnică contemporană*); asist. univ. Luminișa Bejan — Timișoara (*Implicațiile R.T.S. asupra slergării deosebirilor dintre muncă din industrie și cea din agricultură*); lector dr. M. Păstrăgus — Iași (*Arta și calitatea vieții*); prof. univ. Theodor Marinescu — București (*Esența umană și condițiile R.T.S.*); lector univ. Aurel Suciu — Petroșani (*Noua calitate a vieții spirituale a clasei muncitoare*).

3. Probleme metodologice ale evaluării și măsurării calității vieții; prof. univ. dr. Iuliu Gâll — Tg. Mureș (*Elemente ale calității vieții omului în raport cu structura și sistemul social*); conf. univ. dr. Krausz Septimiu — Petroșani (*Sociologia calității vieții*); conf. univ. Traian Noaghi — Petroșani (*Asupra reprezentării analitice a coordonatelor de stare ale calității vieții*); lect. univ. Petru Prunea — Cluj-Napoca (*Evaluarea calității proceselor sociale*); lector dr. Angela Stan, lector Cornelia Tată — Brașov (*Calitatea vieții din perspectiva unor parametri necuantificabili*); lector univ. dr. Joji Bonis, student Vlad Sterescu — București (*Unele contribuții privind definirea categoriei de calitate a vieții*); redactor Sorin M. Rădulescu — București (*Rolul indicatorilor de sănătate în evaluarea calității vieții*).

4. Rezultatele unor cercetări concrete întreprinse asupra calității vieții în fața noastră:

Costel Serbănescu, secretar al Comitetului Executiv al Consiliului popular al județului Sibiu, cercet. șt. Nicolae Gheorghe — București (*Caracteristici ale modului de viață și tipuri de integrare a colectivităților de țigani în Sibiu*); prof. univ. dr. Nicolae Todericiu, asist. univ. Călin Tărăan-Moroșan, sociolog Silviu Bogdan, studenți Elena Vulcu și Marla Pinke — Sibiu (*Relația dintre competență și participarea la conducere a tineretului muncitor din unele întreprinderi sibiene*); cercet. șt. Dan Banciu, asist. univ. Angela Banciu — București (*Aspecte ale calității vieții în familiile fără copii cu gospodării individuale*); cercet. șt. Ion-Andrei Popescu — București (*Calitatea umană a muncii și incidentele ei asupra calității vieții*); cercet. șt. Maria Cobianu-Băcanu — București (*Locul și rolul serviciilor în creșterea calității vieții din fața noastră*); asist. univ. Ion Uifălean — Petroșani (*Revoluția științifică-tehnică, tineretul și calitatea activităților de timp liber*); lect. univ. Iovan Florian, asist. univ. Ion Uifălean — Petroșani (*Corelația dintre structura pînzărilor de mărsuri cu amănuntul și calitatea vieții*); prof. Gheorghe Limbeanu — Sibiu (*Structura socioprofesională și nivelul cunoașterii științifice în zona rurală a Sibiului*).

Abordind o tematică vastă și nuantată care a dat posibilitatea întemeierii unei analize conceptuale cu note comune, prin evidențierea principalelor dimensiuni și a indicatorilor specifici pentru calitatea vieții, comunicările prezentate au vădit o profundă înțelegere a fenomenelor vieții sociale din țara noastră, ca și preocuparea pentru dezvoltarea rigorii și a competenței științifice în activitatea de cercetare științifică a realității românești.

Dezbaterile, desfășurate, în majoritate, în manieră interdisciplinară, au oferit participanților ocazia de a exprima în mod reprezentativ ansamblul eforturilor științifice într-o prinse în unitățile de invățămînt și cercetare din țară, prilejuind, în același timp, un bilanț pozitiv al realizărilor cu care sociologia românească întîmpină cel de-al XII-lea Congres al P.C.R.

MIJLOACE DE COMUNICARE ÎN MASĂ, DEZVOLTAREA ȘI SCHIMBAREA SOCIALĂ

Seminarul de studii americane, 2—15 septembrie 1979

Sub acest titlu s-a desfășurat în perioada 2—15 septembrie 1979 sesiunea 194 a Seminarului de studii americane din Salzburg

(Austria), pe care ne propunem să o prezentăm în cele ce urmăză.

Înființat în 1947 de studenții Universității

Harvard, seminarul a fost incorporat din anul 1950, sub numele actual, în statul Massachusetts. Așa cum a arătat în cuvîntul său de deschidere directorul seminarului, Roger Lort, în cele trei decenii de existență, peste 9 500 de participanți (specialiști, cercetători, cadre didactice universitare, personalități ale vieții științifice și politice internaționale) au dezbatut în cadrul pitoresc și ospitalier de la Schloss Leopoldskron, o gamă largă de aspecte caracteristice lumii contemporane: energia și mediul înconjurător, îngrijirea sănătății, probleme privind populația și alimentația, urbanismul, dezvoltarea învățământului și artelor, politica externă.

Două ni se par a fi trăsăturile esențiale ale seminarului, relevante și de sesiunea 194: abordarea sistemică, interdisciplinară a fenomenelor și orientarea spre latura concret-aplicativă, capabilă să ofere concluzii cu eficiență practică.

Sesiunea menționată a reunit 56 de specialiști din 24 de țări. Tematica și numărul sporit al participanților din Oriental Mijlociu și Africa au evidențiat interesul crescînd acordat în seminar, în consens cu preocupările opiniei publice internaționale, problematicii țărilor în curs de dezvoltare.

Cele 16 conferințe prezentate de membrii corpului profesoral au abordat din perspectivă interdisciplinară — predominant sociologică și politică — comunicarea de masă, în strînsă legătură cu dezvoltarea națională, concentrîndu-se asupra rolului mijloacelor de comunicare în procesul schimbării sociale.

Un prim grup de comunicări, cu caracter teoretic și metodologic, a vizat definirea factorilor implicați în sistemul comunicării de masă, a structurilor și proceselor comunicatoriale din țările în curs de dezvoltare. Robert Graff (S.U.A.), în comunicările *Privire generală și definiții de lucru și Ce este dezvoltarea mijloacelor de comunicare*, a relevat necesitatea și căile de realizare ale unui *feed-back* reprezentînd implicarea receptorului în procesul comunicational¹. În cadrul procesului de modernizare socioculturală a fost sesizată apariția unor noi nevoi spirituale circumscrise procesului de socializare, atât în țări

¹ Vezi în același sens, Robert Escarpit, *Communication et développement*, în Robert Escarpit et Charles Bouazis (eds.), *Systèmes partiels de communication*, Paris, Mouton, La Haye, 1972, p. 49—50.

în curs de dezvoltare, cit și în societățile industriale avansate².

Amplu discutată în cadrul seminarului, problema creării unei noi ordini internaționale în domeniul informațiilor a constituit obiectul conferințelor prezentate de El Sayed Yassin (Egipt) — *Noua ordine internațională în domeniul informațiilor* — și Elle Abel (S.U.A.) — *Dimensiunea internațională și Societatea informațională: noua realitate internațională*. Analizînd problematica informației din perspectivă complexă a noii ordini economice internaționale, autorii comunicărilor menționate au pus în lumină practicile discriminatorii și multiplele inegalități existente între țările bogate și cele sărace în transmiterea informațiilor³, necesitatea liberei circulații a informațiilor în dublu sens (*two-ways flow*) și a unor noi modalități echitabile de cooperare pe plan internațional, prin care *mass-media* să fie integrate în strategia globală a dezvoltării.

Prezentînd aspecte politice, juridice și tehnologice ale noii ordini internaționale în țările mijlocii și mijlocii în curs de dezvoltare, El Sayed Yassin s-a referit la elementele definitorii ale unei politici naționale în domeniul informațiilor. O atenție deosebită a fost acordată principiului bazării pe forțele proprii (*self-reliance*), corelat cu imperativul conservării identității culturale.

Un alt grup de conferințe, avînd caracter concret-aplicativ, a oferit analize complexe ale unor sisteme de comunicare în masă din țări în curs de dezvoltare. Ele au reliefat relația biunivocă dintre *mass-media* și contextul economic, politic și social-cultural specific și au atras atenția asupra consecințelor transferului de strategii comunicatoriale. Comunicările lui Majid Tehranian (Iran), *Blestemul modernității și Comunicare și modernizare în Iran*, au fost orientate spre evidențierea mutațiilor dramatice produse de impactul *mass-media*, nelegate organic de contextul socio-cultural național, asupra societăților

² Vezi Claus Mueller, *The Politics of Communication. A Study in the Political Sociology of Language, Sociology and Legitimation*, Oxford University Press, London-Oxford-New York, third print, 1977, p. 8 (Nevoile calitative sau ideale, cum ar fi urmărirea realizării individuale și a noilor valori politice și culturale, nu pot fi satisfăcute printr-o compensare cantitativă... O cerință precum democratia participativă reflectă nevoia individului de a avea un cuvînt de spus în acele decizii care privesc viața sa).

³ Cf. Pavel Cîmpeanu, *Oamenii și televiziunea. Privire sociologică asupra telespectatorului*, București, Edit. Meridiane, 1979, p. 26—39.

tradiționale. Constatând nevalidarea în practica social-politică a țărilor din „lumea a treia” a unor teorii simpliste și simplificatoare din anii '60, care stabileau în mod mecanic o legătură directă între progresul mijloacelor de comunicare în masă și dezvoltare, Majid Tehranian a demonstrat convingător că, în procesul de modernizare impus sub forma de import a occidentalizării (*Westernization*), mijloacele de comunicare în masă, în loc să sprijine efortul de dezvoltare națională, contribuie la depersonalizarea și deformarea tradițiilor culturale, având drept consecință sentimentul de alienare și frustrare a maselor⁴.

În aceeași sferă tematică — a strategiilor comunicaționale în relație cu procesul dezvoltării — s-au înscris expunerile lui Abdul-Rahman Shoballi (Arabia Saudită), *Experiența comunicațională în Arabia Saudită și Cooperarea regională* (privind căile de înălținere a inegalității dintre state în domeniul comunicărilor și experiența comunicării în acest domeniu între state arabe), precum și analizele aplicate cuprinse în conferințele: *Comparativ în domeniul radiofuziunii*, de George Wedell (S.U.A.) și WARC. *Conferința asupra conducerii internaționale în radiodifuziune*, de Glen O. Robinson (S.U.A.).

A treia direcție — abordarea sintetizatoare, din perspectiva revoluției tehnico-științifice a mutațiilor din planul social și individual, survenite în epoca modernă în vehicularea informației — a fost ilustrată de John Platt (S.U.A.) prin comunicările: *Marele salt evolutiv actual și Lumina noastră electronică*. Autorul a analizat impactul mijloacelor audiovizuale asupra procesului educational, stăruind asupra necesității de a găsi cele mai eficiente căi pentru a pune encerurile științei și tehnicii în slujba dezvoltării umane.

Propunindu-și schimbarea unor puncte de vedere și elaborarea unor concluzii comune, cu valențe aplicative, seminariile zilnice ale celor cinci grupe de lucru au oferit participanților cadrul unor discuții ample și documentate. Au fost dezbatute variate aspecte

⁴ „În general, totuși, putem spune că ori de cei ori instituția participării sociale și politice a rămas în urma factorilor modernizației, tendințele spre alienarea muncii, fără-mijlarea societății, burocratizarea autorității, concentrarea puterii și omogenizarea culturii au produs o criză multiplă de identitate, legitimitate și participare” (Majid Tehranian, *Communication and International Development. Some Theoretical Considerations*, International Commission for the Study of Communication Problems, United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization, February, 1974, p. 4).

de ordin teoretic, metodologic, cit și de importanță practică nemijlocită, ale corelației dintre *mass-media* și dinamica proceselor și fenomenelor din țările în curs de dezvoltare.

Discuțiile cu caracter predominant teoretic au vizat reevaluarea conceptelor de „dezvoltare” și „schimbare socială” prin „abordarea convergență” a dinamicii sociale și a ansamblului factorilor interni și externi — Structura internă a unei societăți; condițiile istorice; contextul internațional în care funcționează.

Ca o trăsătură generală a dezbatelor, semnalăm vizionarea prospectivă, preocuparea pentru definirea unor strategii previzionale în domenii ca: dezvoltarea națională și politică în domeniul comunicărilor, comunicarea interculturală și instituirea noii ordini informaționale, tehnologii moderne ale comunicării de masă etc. Disențiile privind elaborarea unei strategii de dezvoltare pentru o țară din „lumea a treia” au fost concepute sub formă unui scenariu metodologic și studiu de caz. A fost propus un program de dezvoltare globală și unitară, accentuindu-se rolul structurilor și proceselor comunicaționale în spiritul obiectivelor prioritare ale dezvoltării și al intensificării participării maselor la viața socială. Dezbatările au pus în lumină necesitatea elaborării unor strategii proprii de dezvoltare pentru fiecare țară și a schimbului sistematic de experiențe relevante, în cadrul procesului de edificare a noii ordini internaționale⁵.

Din acest punct de vedere, considerăm că prin tematica de larg interes, prin ținuta riguroasă a comunicărilor și dezbatelor, precum și prin caracterul deschis, de lucru, într-o atmosferă de colaborare colegială în care s-au confruntat cele mai diverse opinii și orientări, sesiunea 191 a Seminarului din Salzburg și-a atins scopul propus.

Concluziile seminarului, vizând mai buna cunoaștere reciprocă și cooperarea în interesul înțelegerii și păcii, au reprezentat o nouă confirmare a justiței politice românești, a spiritului principal și constructiv în care țara noastră, prin glasul președintelui Nicolae Ceaușescu, manifesteză activ pe arena internațională: „Soluționarea trajnică și echitabilă a problemelor complexe ale lumii contemporane impune participarea activă la viața internațională, în condiții de egalitate, a tuturor statelor, și îndeosebi a țărilor mici și mijlocii, a țărilor în curs de dezvoltare, a țărilor nealiante, care reprezintă mareea majoritate a omenirii și sunt direct interesate în promovarea

⁵ Cf. *Restructurarea ordinii internaționale. Raport către Clubul de la Roma* (coord. Jan Tinbergen), București, Edit. politică, 1978, p. 141.

unor relații noi, de egalitate și respect al independenței și suveranității internaționale”⁶

Considerind raportul dintre *mass-media*, dezvoltare și schimbare socială ca o problemă încă deschisă, stimulatoare de noi abordări, care depășește cadrul „lumii a treia” și vizează de fapt procese și fenomene majore ale lumii contemporane, organizatorii seminarului și-au

⁶ Nicolae Ceaușescu, *Politica internațională a României de pace, prietenie și colaborare cu toate popoarele*. București, Edit. politică, 1978, p. 212.

propus continuarea dialogului interdisciplinar pe această temă în anul 1980⁷.

⁷ Programul seminarului pentru anul 1980 include, în ordine cronologică, următoarele sesiuni: *Muzica și artele. Instrumente pentru schimbarea individuală și socială; Instabilitatea monetară internațională; Învățământul superior; Orășul în tranziție; Dreptul american și instituțiile juridice; Femeile în societate; În curs de schimbare — Învățământ și ocupație; Mijloacele de comunicare în masă, dezvoltarea și schimbarea socială.*

Adriana Stoichițoiu
Universitatea București

SOCIALISMUL ÎN TEORIA ȘI PRACTICA IUGOSLAVĂ

A 21-a sesiune a Centrului Universitar Internațional de Științe Sociale al Universității din Belgrad

Între 8 și 19 septembrie 1979 a avut loc la Belgrad sesiunea Centrului Universitar Internațional de Științe Sociale al Universității din Belgrad. Sesiunea a devenit tradițională în activitatea centralului, fiind organizată de 21 de ani, la începutul fiecărui an universitar.

Temele dezbatelor, diferite de la un an la altul, se subsumează temei generale a acestor sesiuni, și anume *Socialismul în teoria și practica iugoslavă*. În acest an, sesiunea a fost consacrată sistemului de autoconducere (autogestiu).

La aceste reunii științifice participă cadrele universitare, lucrători științifici și politici, studenți, publiciști din alte țări, interesați în problemele edificării sistemului socialist iugoslav.

Sesiunea a intrat 54 de participanți din 26 de țări.

Comunicările — în număr de 15 — au fost prezentate de cadre didactice universitare și personalități politice iugoslave. În linii mari, aceste comunicări pot fi grupate în 4 categorii:

I. *Sistemul social, politic și economic iugoslav. Concepție, instituții, structură socială și de clasă; poziția statului și a partidului în cadrul sistemului de autogestiu.*

Principalele probleme abordate au fost: evaluarea gradului atins în transformarea și evoluția raporturilor de clasă spre comunitatea egalitară (în acest context s-a formulat opinia că „societatea omogenă” nu este nici

posibilă, nici de dorit în actuala fază de dezvoltare a Iugosлавiei); teoria și practica iugoslavă cu privire la raporturile dintre stat și societatea „civilă” (s-a insistat asupra necesității de a se elibera progresiv dualismul dintre „statul politic” și „societatea civilă”); descentralizarea și restricționarea maximă a funcțiilor și competențelor aparatului de stat (în concepția iugoslavă, centralismul generează inevitabil birocratism, etatism, acapararea puterii de decizie de către o elită privilegiată); raporturile dintre plan și autonomia organizațiilor economice în cadrul unei economii predominant orientate de piață (respectarea pluralismului de interese, asigurarea „suveranității economice reale a producătorilor”); criteriile de clasificare a sistemelor economice (necessitatea de a introduce încă un criteriu, și anume *cine elaborează și adoptă decizia*).

Sunt semnificative în acest context comunicările: *Autogestiuinea, eliberarea muncii și inegalitățile sociale* (prof. dr. Jovan Djordjević), *Comunitățile sociopolitice în Iugoslavia — Procesul de socializare autogestionară a puterii de stat* (prof. dr. Radoslav Ratković), *Rolul statului într-o societate socialistă. Teoria și practica iugoslavă* (prof. dr. Vojislav Stanović) și.

II. *Sistemul iugoslav de autoconducere. Structuri, mecanisme, caracteristici.*

Comunicările privind *Caracteristici ale sistemului economic autogestionar* (acad. prof.

dr. Branislav Šoškić, *Structura, conținutul și instrumentele pentru realizarea autoconducerii în organizațiile muncii asociate* (prof. dr. Husein Kratina) s-a axat pe pluridimensionalitatea conceptului de autogestie și multifuncționalismul mecanismului autogestionar. Teoreticienii iugoslavi văd în autogestia ce se practica în această țară aplicarea unui nou „principiu al realului” în accepțunea hegeliană a termenului. În acest cadru se crează condițiile satisfacției unor aspirații seculare ale oamenilor — de realizare a unor drepturi inalienabile și de autodeterminare. Prin măsuri radicale de emancipare socială și umană, „suveranitatea populară” și „suveranitatea persoanei umane” devin realitate. Se consideră că acest sistem desăvîrșește și depășește cele mai bune realizări ale democrației politice din trecut, confirmând unitatea dintre socialism și democrație.

III. Probleme legate de caracterul de stat multinațional al Iugoslaviei.

Comunicarea *Cei dezvoltăți și cei insuficient dezvoltăți în cadrul dezvoltării economice a Iugoslaviei* (prof. dr. Hasan Hadžionerović) a

prezentat decalajele dintre diferitele republici și provincii — pe plan economic, politic și spiritual. S-a apreciat că aceste diferențe de dezvoltare se vor menține, probabil, încă mult timp, cu toate măsurile luate la nivel federal.

IV. Iugoslavia în sistemul relațiilor internaționale contemporane.

Scopul acestei sesiuni a fost de a permite celor interesați o mai bună cunoaștere a realităților social-politice, precum și a concepției teorice iugoslave.

O intenție importantă a organizatorilor a fost de a „călăgădui prietenii” dar și de a contribui la dezvoltarea de bune relații între țări și între oameni (considerindu-se că asemenea reuniuni prilejuiesc contacte, cunoaștere și înțelegere reciprocă și, prin aceasta, apropierea dintre țări).

Credem că scopurile și intențiile sesiunii au fost pe deplin realizate.

Ligia Gherguț
Academia „Ștefan Gheorghiu”

CEL DE-AL IV-LEA SEMINAR EUROPEAN DE DEMOGRAFIE

(Atena, 2—5 octombrie 1979)

Conferința Mondială a Populației, organizată de Națiunile Unite la București (1974) se poate afirma că a însemnat un punct de cotitură desopotrivă pentru politica populației ca și pentru demografie. Orientând atenția asupra raportului dintre populație și dezvoltare și a necesității ca fiecare stat să-și formuleze politica demografică, ca parte din strategia dezvoltării economico-sociale, conferința a subliniat totodată importanța extinderii studiilor demografice, ca bază pentru fundamentarea științifică a deciziilor de politică socială și demografică.

Recenta manifestare științifică de la Atena este semnificativă sub raportul progreselor pe care le-a realizat știința demografică din Europa în ultimii ani, al spiritului larg interdisciplinar în care și abordează problematica, ca și al interesului sporit pentru politica demografică.

Cel de-al IV-lea Seminar european de studii demografice a fost organizat de Oficiul Național de Statistică al Greciei (director general Chr. Kelperis și director G. Siampos) și de Gen-

trul European de Studii Demografice¹. fiecare seminar se organizează pe o anumită temă: cel de-al IV-lea s-a desfășurat sub genericul *Analiza sistemică a politicii demografice, cu referire specială la fertilitate și migrație*.

¹ Centrul European de Studii Demografice a fost înființat în anul 1953, la inițiativa prof. A. Sauvy (Franța). Inițial limitat la țările occidentale din Europa, centrul a devenit, din 1969, deschis tuturor demografilor din Europa. Președinte este cunoscutul statistician și demograf suedez dr. Erland Hofsten, iar secretar, dr. G. Beyer (Olanda). Membrii săi de onoare sunt eminenți demografi: prof. A. Sauvy, prof. H. Harmsen (R. F. Germania), prof. E. Rosset (Polonia), prof. Nora Federici (Italia) și prof. V. G. Valaoras (Grecia). Din 1970 Centrul editcază „European Demographic Information Bulletin” (EDIB), ultimul număr fiind x, 1979, nr. 3. Centrul are deci un caracter regional, în timp ce Unulca Internațională pentru studiul științific al populației (U.I.S.S.P.) este o organizație mondială; Congresele sale generale au loc la patru ani (Liège, 1973; Ciudad de Mexico, 1977; viitorul Congres se va ține în 1981).

La seminar au participat demografi din: Belgia, Cipru, Danemarca, Franța, R. F. Germania, Grecia, Italia, Iugoslavia, Olanda, Polonia, Portugalia, România, Suedia, Ungaria. Au fost reprezentate: Comisia economică O.N.U. pentru Europa și Organizația Internațională a Muncii (O.I.M.).

Au fost prezentate peste 30 de comunicări pe tema seminarului: *fertilitate și migrație; migrație internațională; diferite tipuri de migrație; politică demografică; planificare și populație; migrație internă; tranziția demografică*. Comunicările au avut în vedere fie Europa în ansamblu, fie diferite țări. Demografi români au prezentat comunicările: *Nuptialitatea și fertilitatea populației urbane din România în condițiile migrației intense de la sat la oraș - 1966-1978* (Vl. Trebici) și *Politica demografică - parte integrantă a politicii social-economice* (Octavian Ciulea).

Pentru o apreciere a lucrărilor seminarului este utilă o scurtă prezentare a tendințelor demografice din Europa din ultimii ani. După o perioadă relativ indelungată în care scena europeană occidentală a fost dominată de o „explozie nuptială” (*marriage boom*) și de „explozia nașterilor” (*baby boom*), s-au instalat tendințe de scădere a natalității și nuptialității. În unele țări occidentale fertilitatea a ajuns la nivelul de înlocuire a generațiilor (rata netă de reproducere egală cu unu) sau chiar sub acest nivel; nuptialitatea a scăzut și ea, cele mai multe țări având o rată brută a nuptialității cuprinsă între 4-8 căsătorii la 1 000 locuitori. Procesul de imbătrânire demografică a continuat — pe fondul scăderii natalității și creșterii duratei medii de viață — generind o serie de consecințe pentru diferențele subsistente din societate. Populația bătrâină crește cu o rată de 2-3 ori mai mare decât populația totală. Să mai amintim că migrația internațională, foarte intensă în unele țări occidentale, a cunoscut o puternică scădere după 1973, făcind loc unei migrații „de întoarcere”. Evident, procesul are consecințe importante atât pentru țările de origine, cit și pentru cele de destinație. Concentrarea urbană excesivă ridică și ea probleme pentru unele țări din Europa, ca și fluxurile migrației interne, distribuția teritorială a populației.

Cel de-al IV-lea seminar, comunicările prezentate, ca și discuțiile s-au referit cu precădere la fertilitate, la scăderea ei. Față de perspectivele unei populații stationare sau chiar ale depopulării s-au formulat diferite măsuri de politică demografică, menite să redresze natalitatea. S-a subliniat însă că asemenea măsuri trebuie să țină seama de drepturile omului, să alibă mai curind caracterul unor stimulente economice, dar să facă referire și la faptul că societatea trebuie să fie preocupată de asigurarea unui număr al

populației, ceea ce în final, a condus la găsirea unor soluții care să armonizeze interesele cuplelor cu interesele societății.

Unele comunicări au prezentat rezultatele aplicării unor măsuri de politică demografică cu privire la stimularea natalității. Se pare că acordarea unui concediu plătit mamelor cu copii mici, pe o anumită perioadă de timp, are un efect stimulativ pentru natalitate. Existența unui număr mare de variabile care influențează fertilitatea — economice, sociale, culturale, educationale, psihologice — reclamă formularea unei politici complexe de influențare a natalității. Ca și pentru nuptialitate, modificarea „modelului cultural”, des invocat de seminar, este un proces de lungă durată, ca și de deosebită complexitate. Ideea a fost prezentată și în comunicarea referitoare la „tranzitia demografică”.

Problema migrației internaționale a fost examinată sub diverse unghiuri de vedere, depășind uneori cadrul demografic. Fenomenele demografice diferențiale în rîndul persoanelor migrante, problemele legate de „generația a două de migranți”, integrarea minorităților, reîntoarcerea migranților în țările de origine, dezechilibrele demografice provocate de migrația internațională au constituit subiectele unor discuții foarte animatice.

Să mai amintim că la seminar au fost prezentate și remarcabilele aplicații ale metodelor statistică-matematice ca și ale diferențelor modele, printre care aplicația unui model econometric explicativ al fertilității și mărimii familiei.

N-au lipsit nici preocupările legate de migrația internă, urbanizare și repartiția teritorială a populației. S-au făcut auzite pledoarii pentru o dezvoltare armonioasă a populației în teritoriu, pentru impulsarea orașelor mici și mijlocii, pentru prevenirea concentrării urbane excesive.

Caracteristice pentru seminarul de la Atena au fost spiritul de autentică comprehensivă științifică între demografi veniți din diferite țări, abordarea sistemică și multidisciplinară a problemelor, efortul de a decifra și explica situația demografică actuală și de perspectivă sub semnul responsabilității oamenilor de știință. Centrul European de studii demografice, prin organizarea acestui seminar, și-a demonstrat încă o dată vocația europeană și marea utilitate pentru cooperarea științifică internațională.

Vladimir Trebici

DIN ACTIVITATEA SOCIOLOGILOR DIN R. P. UNGARĂ

La invitația Institutului de sociologie al Academiei de științe din Budapesta, în perioada 22–29 octombrie 1979 – în cadrul unei vizite de documentare – am putut cunoaște o serie de aspecte ale activității în domeniul științelor sociale și îndeosebi al sociologiei.

Un număr însemnat de institute și centre de cercetări, reunite în cadrul Academiei ungare de științe, realizează, într-un amplu program de studii, o serie de teme prioritare ce cad în responsabilitatea unei instituții sau unui grup de instituții. De remarcat că cele mai multe teme prioritare sunt pregătite prin cercetări-pilot pe o durată de 1–3 ani, în cadrul cărora se elaboră și se validează ipotezele, metodologia și instrumentele de cercetare, utilizate ulterior în investigațiile propriu-zise. Din punct de vedere organizatoric se relevă faptul că numeroși cercetători sunt angajați temporar, pe bază de contract pe temă, în institute astindu-se un număr relativ mic de cadre de cercetare, cu rol de conducere.

Tematica de cercetare a Institutului de sociologie reflectă cele 5 sectoare principale de activitate :

1. Sectorul care studiază *modul de viață* (L. Cseh-Szombathy, director adjunct al institutului, Agnes Losonczi) : în cadrul acestui sector se desfășoară de mai mulți ani o amplă cercetare, iar la sfârșitul lunii octombrie 1979 a avut loc prima Conferință națională de sociologie, la Pecs (cca 300 participanți) pe tema *Societatea și sănătatea*.

2. *Sociologia organizațiilor și instituțiilor* (K. Kulcsar, directorul institutului), sector ce are în vedere mai ales problemele de sociologie juridică.

3. Sectorul privind *sociologia muncii* (Máko Csakó).

4. *Sociologia cunoașterii*, sector care include și problemele revoluției tehnico-științifice (Farkas János).

5. Sectorul privind *stratificarea socială* (Zsuzsa Ferge) continuă cercetările mai vechi cu caracter predominant statistic, mai ales despre bugetele de familie, condițiile de muncă și viață etc.; cercetările inițiate prin 1968 au trecut accentul pe problemele structurii sociale, ale stratificării și inegalităților, inclusiv pe rolul diferențelor instituții, cum ar fi școala, în acest sens. Conceptul central, cel de reproducție socială, este analizat prin prisma raportului dintre capitalul economic, cel de putere și cel de cunoaștere, precum și modul de distribuire socială a acestora. În ultimii 5 ani a fost analizat pe larg raportul dintre relațiile de producție și cele de distri-

buțe (retribuție, cîștaguri, politică socială), analizindu-se mai ales tipul de redistribuție centralizată – propria Ungariei ca țară socialistă. În prezent, în cadrul sectorului, se desfășoară un amplu studiu privind condiția socială a trei generații iar conducătoarea grupului, Zsuzsa Ferge, pregătește o cercetare comparativă internațională ce va fi organizată sub egida Centrului european O.N.U. de formăție și cercetare în domeniul acțiunii sociale.

Pe lîngă institut activează mai multe grupuri de lucru dintre care unul (Elemer Hankiss, Robert Manchin, László Füstös) a efectuat între anii 1972–1973 un studiu-pilot privind calitatea vieții, iar începând din 1977 realizează o cercetare amplă pe aceeași temă ale cărei date sunt acum în curs de prelucrare.

Cercetări pe mai multe grupuri de lucru au loc și în cadrul Catedrei de sociologie a Universității „Eötvös Loránd”, axate pe teme ca :

1. *Probleme ale intelectualității*. Huszar Tibor, șeful catedrei, președinte al Comitetului sociologilor maghiari, a publicat recent prima parte a unui amplu volum intitulat *Pagini din istoria intelectualității*, consacrat evoluției raportului dintre intelectuali și societate (prima parte pînă la Iluminism, urmînd partea a două pînă în zilele noastre); în 1978, a fost editată o culegere de studii despre rolul intelectualilor în societatea contemporană, bazate pe două cercetări asupra medicilor și juriștilor. Un studiu privind intelectualii a mai realizat o cercetare empirică despre intelectualii din prima generație (I. Sainosi).

2. *Problematica valorilor* reprezintă o cercetare ce cuprinde un grup de studii privind rolul tradițiilor (Csépeli György), mecanisme de socializare în familie (Samrai Peter), valorile culturii populare (Heller Maria), aspectele teoretice ale studierii valorilor (Huszar Tibor).

Autor al lucrării *Morală și societatea*, publicată și în română, Huszar Tibor pregătește o nouă ediție revizuită a volumului, ce urmează să apară în anul viitor.

Una dintre principalele instituții de cercetare din acest domeniu din R.P.U. este Institutul de Științe Sociale de pe lîngă C.C. al P.M.S.U., în cadrul căruia activează următoarele grupuri principale de studii : 1. democrația socialistă; 2. coexistența pașnică și lupta ideologică; 3. societatea socialistă dezvoltată; 4. structura socială; 5. tineretul și societatea. În acest din urmă sector au fost

studiate teme cum sunt : *sistemul de învățămînt și structura socială; problemele tineretului din producție*. Pentru perioada 1976 - 1980 au fost, prevăzute 17 teme, unele în colaborare cu grupul de cercetări de pe lîngă C.C. al K.I.S.Z.: *calificarea tinerilor muncitori; tinerii de la sate; tinerii din administrație, comerț, servicii; încadrarea în muncă a absolvenților din facultăți; fluctuația tinerilor*. O cercetare mai amplă asupra tinerilor ucenici a fost realizată de Csako - Lisko. Pentru viitor proiectele prevăd axarea cercetărilor pe problemele debutului profesional și în viață al tinerilor : *modul de viață al tineretului; caracteristicile sale la diferite vîrstă; diferențierile între categoriile de tineri; raporturile dintre nevoile economiei și tehnicii și formarea tineretului; socializarea politică a tineretului; rolul și activitatea organizațiilor de tineret; problemele mișcărilor de tineret de peste hotare*.

Studii cu caracter sociologic și legate de problemele tineretului se efectuează și la Grupul de cercetări pentru pedagogie al academiei, a cărui tematică vizează politică și planificarea educației (Kozma Tamas, Inkei Peter), teoria educației (Mihaly Otto), pedagogia sociologică (Hundady Szasz și E. Doroczy) și istoria educației, iar la catedra de pedagogie a Universității (Salamon Zoltan șeful catedrei). Szephalmi Agnes, Iakl Laszlo, Botond Agnes) se realizează o serie de cercetări în cadrul temei prioritare : 6. consacrate perfectionării sistemului de învățămînt, axate pe problematica socializării tineretului, îndosebi al celor din școli și facultăți. Cercetările efectuate de Agnes Szephalmi sunt axate pe mutațiile din cadrul modului de viață în condițiile mobilității socioprofesionale, ale schimbărilor status-ului differitelor grupuri ale tineretului.

Pe lîngă varietatea și actualitatea tematicei, studiile efectuate de sociologia ungăra contemporană se disting prin esfertul, încununat de rezultate certe, în vederea dezvoltării creațoare a teoriei marxiste despre societate, pornind atât de la realitățile societății respective, de la analiza principalelor probleme,

inclusiv contradicții, ale dezvoltării ei contemporane, cit și de la tradițiile mereu vîî, nefetișizate, ale operei lui G. Lukacs. Ca atare, se poate constata interesul pentru problemele de ontologie socială și pentru elaborarea originală a unor modele de analiză a realității sociale, largă deschidere istorică a celor mai multe dintre studiile întreprinse, preocuparea ca în probleme atât de deosebite, cum sunt stratificarea sociată (Z. Ferge) sau rolul social al intelectualității (T. Huszar), aspectele actualității să fie analizate în ample și documentate contexte istorice. Accentuarea elementelor factuale în investigația de sociologie concretă nu duce la eliminarea sau restrîngerea anchetei de opinie pe care o valo- rifică prin confruntarea cu datele statistice și economice. O prezență activă în schimbul de idei contemporan este concretizată nu numai printr-un amplu program de traduceri ale celor mai de seamă autori din domeniul sociologiei contemporane în limba maghiară și prin editări sau coeditări de lucrări ale sociologilor ungari în limbi de circulație mondială, dar și prin participarea sau chiar coordonarea unor ample cercetări comparative internaționale de către sociologii din R.P.U.; un exemplu binecunoscut pe plan internațional este studiul condus de Sandor Szalai privind *analiza comparativă a bugetelor de timp*. Pe lîngă alte lucrări putem amînti două volume apărute în ultimii ani în limba engleză : *Ways of Life*, editat de Miklos Szanto în editura Corvina, 1977 și *Hungarian Society and Marxist Sociology in the Nineteen-Seventies*, editată de Tibor Huszar, Kalman Kulcsar și Sandor Szalai, în aceeași editură. În 1978, ambele făcînd selecții reprezentative problematicii și nivelului actual al gîndirii sociologice din R.P.R. Ungără.

Vizita efectuată a contribuit la un schimb reciproc de păreri privind cooperarea științifică între sociologii din țările noastre.

dr. Fred Mahler

Centrul de cercetări pentru problemele tineretului